

“ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ” เสียงเล่าขานวิถีชีวิตของชาวบ้านห้วยห้อม
"Woven Cotton Blend Fleece" The Lifestyle Story of The Huai Hom Villagers

ณัฐตากานต์ พยัคฆา^{1*} กิติศักดิ์ ทองมีทิพย์² และปรียาภรณ์ ชันทบัว³
^{1,2,3}ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
*E-mail: nathitakarn.p@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการอธิบายถึงประวัติความเป็นมาอันยาวนานของ “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม” ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านห้วยห้อมได้รังสรรค์ออกมาอย่างงดงาม จากทรัพยากรที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นพร้อมด้วยการประยุกต์จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวปกากะญอ โดยเฉพาะอัตลักษณ์ของทรัพยากรที่นำมาใช้นั้นมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชน ถึงอย่างไรก็ตามพลวัตได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนไปของชีวิตความเป็นอยู่ จึงส่งผลให้ชุมชนเกิดการปรับตัวเพื่อการพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างทันที่ ภายใต้อิทธิพลระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยมาตรฐาน “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ที่อยู่คู่กับชุมชน อันเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดเป็นความยั่งยืนของชุมชน

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, ภูมิปัญญา, การปรับตัว, การพัฒนา, สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

Abstract

This article describes the long history of "Woven Cotton Blend Fleece of Ban Huai Hom" is a product that the villagers have beautifully created. From the resources that appear in the local area with the application of traditional wisdom of the Pakakayor people in particular, the identity of the resources used is consistent with the way of life and the context of the community. However, dynamics have caused a change in our lives. As a result, the community has adapted for product development in accordance with the situation in a timely manner. Under raising the level of community products with standard "Geographical indications" that are coupled with the community this is an approach that contributes to the sustainability of the community.

Keyword: Lifestyle, Wisdom, Adaptation, Development, Geographical indications

บทนำ

การดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต จนมีคำกล่าวติดปากว่า สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม (Agrarian Society) ซึ่งเป็นสังคมที่ผสมผสานความหลากหลายระหว่างคติและความเชื่อเป็นต้นว่า การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนับถือธรรมชาติ และความเชื่อทางศาสนา (สมจิต, 2555) โดยสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยมีการดำเนินไปของชีวิตที่บ่งบอกถึง ทักษะคติ ค่านิยม และมุมมองของแต่ละพื้นที่ ฟังอาจมีความหมายในเชิงของอัตตาหรือตัวตนและใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ประกอบกับอัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้เส้นแบ่งระหว่างอัตลักษณ์ของชุมชนกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้น อาจมีความเลื่อนรางลงในสังคมยุคปัจจุบัน จนกระทั่งเกิดเป็นความเชื่อใจและความคุ้นชินที่จะดำเนินชีวิตไปในทามกลางแวดล้อมบริบทที่ท้าทายอย่างมีสติสัมปชัญญะ เช่นเดียวกับชุมชนบ้านห้วยหอมเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยงหรือปกากะญอ มีประวัติความเป็นมายาวนานที่มากกว่า 200 ปี (นิติพงษ์, 2562) โดยมีการดำรงชีวิตที่มีอาชีพเกษตรกรรมเปรียบเสมือนรากแก้วของต้นไม้ใหญ่ที่ทำให้การหล่อเลี้ยงทุกคนในชุมชน พร้อมทั้งมีการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ สัตว์ และป่าไม้ โดยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนบ้านห้วยหอมนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและการอนุรักษ์ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้คนในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภคอย่างพอเพียง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ ภูเขา ทั้งนี้วิถีชีวิตของชาวปกากะญอจะรักสิ่งแวดล้อม ป่าไม้และธรรมชาติ จึงไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าและได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้และปลูกเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนบ้านห้วยหอม

วิถีชีวิตของคนบ้านห้วยหอมได้มีการเดินทางข้ามหน้าพร้อมกับการพัฒนาอย่างมีหยุดหย่อน อันเป็นการสร้างความมั่นคงทางฐานจิตใจ พลละกำลัง และเศรษฐกิจระดับครัวเรือนต่อการอยู่รอดของคนในชุมชนจากทุนที่มีอยู่ในชุมชนผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวปกากะญอ พร้อมด้วยการได้รับการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วน จนทำให้ชุมชนบ้านห้วยหอมเกิดเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีหนึ่งเดียวในประเทศไทยได้ นั่นก็คือ “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ” โดยผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะนั้นมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานและเต็มไปด้วยความประทับใจของคนในชุมชนผู้ที่สืบทอดภูมิปัญญาที่งดงามขึ้นนี้ จากรุ่นสู่รุ่น จึงถือได้ว่าผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะของชุมชนบ้านห้วยหอมเป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านห้วยหอม ภายใต้แนวคิดที่ดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชน และต้องการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความสุข พัฒนากลุ่มคนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ (สนธยา, 2445.น. 53)

ดังนั้นด้วยลักษณะความเป็นมาของ “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ” ที่กล่าวไว้เป็นสังเขปในข้างต้น อนึ่งสายใยที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของคนชุมชนบ้านห้วยห้อมกับความท้าทายในการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดเป็นการจัดการชุมชนที่มั่นคง โดยบทความนี้จะพรรณนาให้เห็นถึงภาพการดำเนินไปของผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะในประเด็นของประวัติศาสตร์ความเป็นเชิงลึก พลวัตและการปรับตัวของชาวบ้านห้วยห้อม และแนวทางการพัฒนาผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะสู่ความยั่งยืน

ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม กับ ความเป็นมาอันยาวนาน

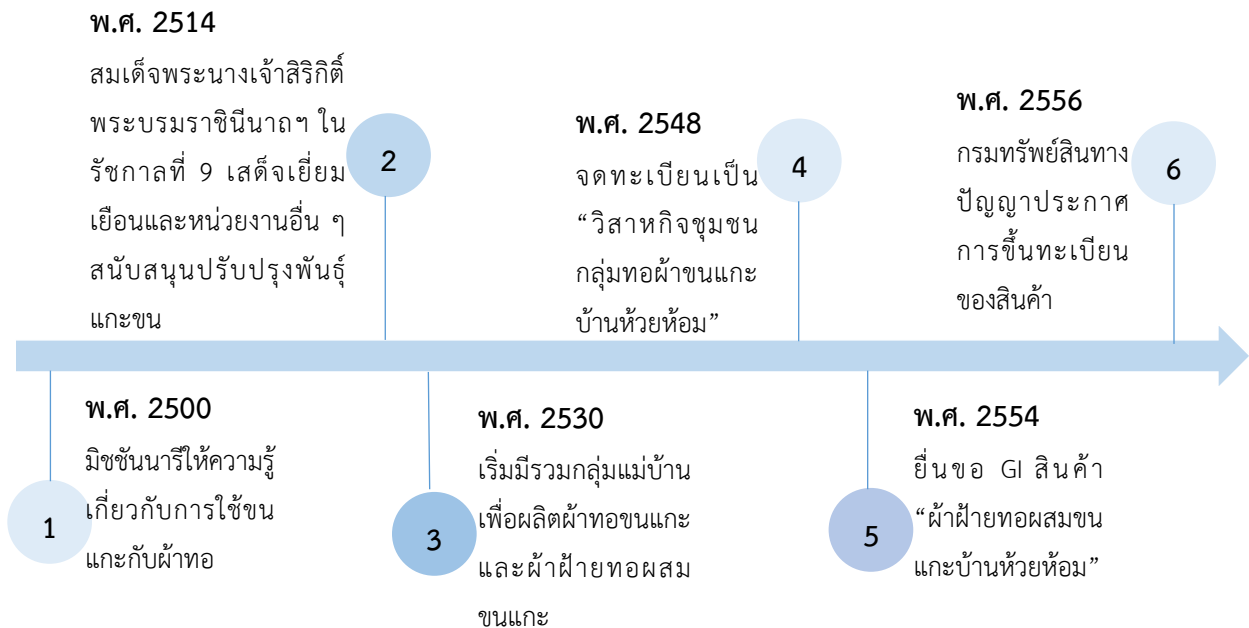
ชุมชนบ้านห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,000-1,300 เมตร จึงทำให้มีอากาศที่เย็นตลอดทั้งปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 22 องศาเซลเซียส ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวปกากะญอหรือกะเหรี่ยง และนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ได้ประกอบอาชีพหลักคือการทำนาปลูกพืชผัก กาแฟ ไม้ผลเมืองหนาวและทำปศุสัตว์ อาทิ แกะ โค แพะ และกระบือ โดยเฉพาะ “แกะ” ที่มีการเลี้ยงทั้งพันธุ์กินเนื้อและพันธุ์ตัดขน โดยได้การนำขนแกะมาถักทอขึ้นรูปเป็นเครื่องนุ่งห่มมีลวดลายต่าง ๆ อันเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะได้กล่าวถึงความเป็นมาอันยาวนานก่อนมาเป็น “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะห้วยห้อม” และเมื่อสืบย้อนกลับไปในปีพุทธศักราช 2500 ได้มีกลุ่มมิชชันนารีเดินทางมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในหมู่บ้านห้วยห้อม ซึ่งได้เห็นการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์ การใช้ฝ้ายพื้นเมืองที่ปลูกกันเอง การทอผ้าเป็นผืนด้วยกี่แบบผูกเอวหรือที่เรียกว่า กี่เอว กลุ่มมิชชันนารีดังกล่าวได้เห็นถึงคุณค่าของการต่อยอดจากความสามารถในการทอผ้า จึงได้นำความรู้เกี่ยวกับการใช้ขนแกะมาทำเป็นเส้นด้ายสำหรับทอผ้ามาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านห้วยห้อม

เมื่อพุทธศักราช 2514 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนที่บ้านห้วยห้อม ได้ทอดพระเนตรเห็นผ้าทอที่ทอจากขนแกะ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมคือการทำผ้าทอขนแกะ โดยทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้หน่วยงานท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงสายพันธุ์แกะให้มีคุณภาพดีขึ้น ทั้งแกะพันธุ์ใช้ขนและแกะพันธุ์เนื้อ และให้เจ้าหน้าที่นำพันธุ์แกะจากประเทศออสเตรเลียมาทำการผสมพันธุ์แกะพื้นเมืองจนได้แกะลูกผสมดอร์เซทพื้นเมือง และได้มีการจัดตั้งกลุ่มสตรีผ้าทอขนแกะบ้านห้วยห้อมด้วย (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน), 2561)

ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2530 คุณแม่มะลิวัลย์ได้เล่าว่า “กลุ่มสตรีผ้าทอขนแกะบ้านห้วยห้อมได้มีการรวมกลุ่มโดยแม่บ้านชุมชนห้วยห้อม เพื่อจัดทำสินค้าผ้าทอจากขนแกะ ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมซึ่งได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งได้ปีพุทธศักราช

2548 ทางกลุ่มฯ ได้จดทะเบียนกลุ่มฯ เป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าชนแกะบ้านห้วยห้อม ทำให้การจัดการและการดำเนินงานกิจการจึงเป็นระบบมากยิ่งขึ้น”

ด้วยผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะของชาวบ้านห้วยห้อมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำเส้นฝ้ายที่ย้อมจากวัสดุธรรมชาติ มาถักทอผสมผสานกับเส้นด้ายที่ทำมาจากขนแกะ มีลวดลายสวยงาม ซึ่งทอขึ้นตามกรรมวิธีแบบโบราณของสตรีชาวชาวปกากะญอ ใน พุทธศักราช 2554 คุณแม่มะลิวัลย์ นักรบไพร ผู้เป็นประธานกลุ่มฯ และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จึงได้ยื่นขอรับสิทธิเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ในนามสินค้า “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม” (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน), 2554) ต่อมาเมื่อ พุทธศักราช 2556 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศการขึ้นทะเบียนสินค้าดังกล่าวเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับชาวบ้านห้วยห้อมที่ทำให้เกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงกับชุมชนในเวลาถัดมา (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2559) ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1: เส้นประวัติศาสตร์ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะของชาวบ้านห้วยห้อม

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้เขียน

พลวัต และการปรับตัวของชาวบ้านห้วยห้อม

ด้านแรก คือ ด้านสังคม หลังจากกลุ่มสตรีผ้าทอชนแกะบ้านห้วยห้อมได้รวมกลุ่มของแม่บ้านขึ้นมา มีสมาชิก 25 ราย และได้รับพระราชทานเงินทุนดำเนินการจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในพุทธศักราช 2530 (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยห้อม, 2564) คุณแม่มะลิวัลย์ได้กล่าวว่า “ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มฯ จำนวน 50 ราย ได้มีการดูแลกลุ่มฯ และมีการสืบทอดถึง 3 รุ่น ตั้งแต่รุ่นคุณตาตะเหล่อ ชันธ์เขียว (คุณพ่อของคุณแม่มะลิวัลย์) คุณแม่มะลิวัลย์ และคุณอังคณาตามลำดับ ซึ่งคุณอังคณาผู้เป็นลูกสาวได้รับการเรียนรู้และรับช่วงต่อจากคุณแม่มะลิวัลย์ เพื่อดำเนินกิจการและพัฒนากลุ่มฯ ต่อไป เช่นเดียวกับการทอผ้าฝ้ายทอผสมชนแกะที่ยังคงมีการสืบทอดมรดกทางปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นที่บรรพบุรุษในชุมชนมีการสอนให้กับลูกหลานของตนเองที่มีความสนใจ รวมไปถึงการได้สัมผัสและเห็นการทอผ้านี้ตั้งแต่เกิดแล้ว จึงเป็นเรื่องง่ายที่ผู้สืบทอดจะสามารถผลิตผ้าฝ้ายทอผสมชนแกะได้คล่องแคล่วไปจนถึงชำนาญ” ทั้งนี้ คุณอังคณาได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “กิจกรรมการทอผ้าฝ้ายผสมชนแกะสมาชิกกลุ่มฯ ได้ใช้เวลาว่างหลังจากการทำเกษตร และเลี้ยงแกะเพื่อนำขนมาเป็นปัจจัยหลักในการผลิต โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน ส่งเสริมพันธุ์แกะขนและจำหน่ายขนแกะให้ ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอนและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย เป็นหน่วยงานที่ได้ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในการส่งจำหน่ายตามแหล่งรับซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมไปถึงงานเทศกาลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือด้านการตลาดหลักของกลุ่มฯ ทำให้สมาชิกมีรายได้จากอาชีพเสริมนี้ เพื่อสามารถส่งมอบคุณค่าของสินค้าให้กับผู้บริโภคได้อย่างภาคภูมิใจแล้วจึงต้องรักษาคุณภาพของสินค้าให้เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI)

ด้านที่สอง คือ ด้านการผลิตและการรักษาคุณภาพสินค้า ทางกลุ่มฯ ได้รับรางวัลที่การันตีผลิตภัณฑ์มากมาย อาทิ รางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยระดับห้าดาวประจำปีพุทธศักราช 2555 และชาวบ้านห้วยห้อมได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรยอดเยี่ยม อันดับที่ 1 ชุมชนท่องเที่ยวบ้านห้วยห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน พุทธศักราช 2563 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) จึงเห็นได้ว่าไม่เพียงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแล้ว วิถีชีวิตที่เรียบง่ายอันเป็นเสน่ห์อันน่าหลงใหลจนสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนห้วยห้อมได้ การท่องเที่ยวในชุมชนจึงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญให้กับกลุ่มฯ และชุมชนห้วยห้อม จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอผสมชนแกะผ้าทอชนแกะ ผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟ การให้บริการนำเที่ยว และที่พักโฮมสเตย์ อย่างไรก็ตามทางกลุ่มฯ ยังคงต้องมีการรักษาคุณภาพเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยต่อไป

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มทอผ้าและมีพลวัตตามยุคสมัย แต่ยังมีทายาทผู้สืบทอดงานศิลปะนั้นที่มีการสอดแทรกและรื้อล้อมของวิถีชีวิตชาวบ้านห้วยหอมนี้ตั้งแต่เกิด ซึ่งยังคงมีการปฏิบัติตามของลูกหลานจากประสบการณ์จนไปถึงเกิดความชำนาญ ส่วนการผลิตและการรักษาคุณภาพสินค้าผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ จากเดิมเป็นการผลิตผ้าทอเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม เมื่อมีการส่งเสริมจนเกิดเป็นสินค้าที่มีการรับรองมาตรฐานจากหลายหน่วยงานและสถาบัน จึงเกิดการจัดระเบียบและสร้างข้อตกลงในกลุ่มๆ ให้มีการรักษาคุณภาพ ไปจนถึงการสร้างเชื่อมั่นของสินค้าผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะนี้

วิถีชีวิตกับความรู้อย่างยั่งยืน : จากการดำรงชีวิตสู่การจัดระบบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการที่พัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น อันความรู้และความชำนาญจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ซึ่งทั้งสองประการที่กล่าวมานั้นขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ บุคคลนั้น ๆ ต้องมีปัญญาและองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ อันความชำนาญเพียงอย่างเดียวก็มิสามารถที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในเชิงประจักษ์ได้ จึงจำเป็นต้องมีความรู้เป็นปัจจัยนำทาง หากมีแค่เพียงแต่ความชำนาญนั้น การพัฒนาที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นไปในทิศทางของเหตุการณ์ในปัจจุบัน (กิตติศักดิ์, 2562) ดังนั้น การพัฒนาที่แท้จริงผู้เขียนคิดว่าต้องตั้งอยู่บนฐานขององค์ความรู้ หากมีทั้งสองสิ่งนี้แล้วนั้นก็จะสามารถส่งผลให้ดำเนินไปของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง เช่นเดียวกับชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยหอมที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านทอผ้าฝ้ายผสมขนแกะอยู่ไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามความรู้ความชำนาญดังกล่าว เป็นเพียงองค์ความรู้ที่ได้สั่งสมส่งต่อหรือถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น จนเกิดเป็นความชำนาญจากการลงมือปฏิบัติจริงเท่านั้น แต่ในทางกลับกันเมื่อชาวบ้านได้พบกับปัญหาที่อุบัติขึ้นมาใหม่ จึงเป็นเรื่องที่ยากในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันถ่วงที เพราะมีเพียงแต่องค์ความรู้เดิม ๆ ดังในกรณีปัญหาของสถานการณ์ความเสี่ยงที่เป็นพิษจากสังคมและเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ ชาวบ้านจึงใช้วิธีแก้ไขจากฐานความรู้ที่มีและเฉพาะหน้าเท่านั้น

จากกรณีดังกล่าวจึงทำหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สืบเนื่องถึงการประสานกับหน่วยงานสถานศึกษาที่มีความรู้ความชำนาญด้านส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชน เกิดเป็นกระบวนการร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชน จัดการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยหอม ซึ่งได้ทำการแนะนำแก้ไขปัญหา ในทิศทางของการวางรากฐานสินค้าของชุมชนระยะยาวด้วยการแนะนำการควบคุมคุณภาพของสินค้าหลังจากผ่านการยอมรับให้เป็น “ส่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ให้มีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ยังได้ทำการวางแผนจัดระบบความคิดจากฐานความรู้ที่มีในตัวของชาวบ้านเอง และต่อเติมในสิ่งที่ขาดให้สามารถพัฒนาให้เกิดเป็น

ความชำนาญได้ในอนาคต อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพองค์ความรู้ให้แก่ชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านมีแบบแผนด้านการจัดการความรู้ที่ถูกต้องพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ความชำนาญต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อสรุปของบทความเรื่อง “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ” เสียงเล่าขานวิถีชีวิตของบ้านห้วยห่อม พบว่า ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะห้วยห่อมมีความเป็นมาอันยาวนานที่ถือกำเนิดจากฐานวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่สร้างขึ้นจากความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน และชาวบ้านห้วยห่อมได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตที่มีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นประเด็นความสำคัญเรื่องการพัฒนาอย่างมีหยุดอยู่กับที่ของผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ ฟังจะเป็นกระบวนการพื้นฐานในการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลและชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นชุมชนบ้านห้วยห่อมมีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และสมาชิกของชุมชนพร้อมกับความรู้ในเรื่องของผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะที่สั่งสมมาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลักเพื่อให้เกิดพลังแห่งการพัฒนา ซึ่งมีรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตามการพัฒนาก้าวหน้าของ “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ” นั้น ได้เดินทางมาถึงจุดที่น่าพึงพอใจในระดับหนึ่งของการเริ่มต้น ซึ่งยังจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐรวมไปถึงตัวของชุมชน จึงจะทำให้ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะจะสามารถเข้าถึงการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

บทสรุปของบทความนี้จึงได้ข้อสังเกตที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้ **ประการแรก** ชาวบ้านถือเป็นศูนย์กลางความเป็นไปของผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ การให้ข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ของปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชนที่ชัดเจนแก่ชาวบ้านจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพื่อให้ชาวบ้านได้ตกตะกอนความคิดและทบทวนถึงที่มาของปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจัง เพื่อเดินทางสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน และภาครัฐต้องหยุดทบทวนแนวทางการส่งเสริมลักษณะต่าง ๆ ที่ผ่านมา ว่าเป็นแนวทางการส่งเสริมแก่ชาวบ้านที่ถูกต้องและยั่งยืนหรือไม่ **ประการที่สอง** หน่วยงานภาครัฐควรที่จะมีความจริงจังในการส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้ที่มีมาตรฐานประจำชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการเบื้องต้นของกลุ่มคนในชุมชนได้ **ประการที่สาม** นักวิชาการที่เกี่ยวข้องต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินงานส่งเสริมความรู้ แก่ชาวบ้านและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และ**ประการสุดท้าย** การส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้ทางด้านการเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการจัดลำดับความคิดทางด้านการจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากคุณมะลิวัลย์ นักรบไพโร หัวหน้ากลุ่มฯ คุณอังคณา นักรบไพโร ผู้ประสานงานของกลุ่มฯ และชาวบ้านห้วยห้อมที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่บ้านห้วยห้อม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นอย่างสูง ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาวิจัยโครงการที่ปรึกษาจัดทำระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้าผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้ จึงนำมาสู่การได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม หน่วยงาน และผู้ที่สนใจ สำหรับประกอบการเขียนบทความวิจัยนี้

ผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษาสำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขออน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2548). *การเลี้ยงแกะ* (น. 1-4). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1.
- กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์. (2562). *แนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้แพะนมครบวงจร ชุมชนบ้านเขานางสาวท้าว อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาพัฒนาชุมชน.
- นิติพงษ์ ศรีระพันธ์. (2562). *องค์ความรู้บ้านพอเพียงชนบทตำบลห้วยห้อม*. เอกสารรายงานข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ
- สมจิต โยธะคง. (2555). *เกษตรกรรมกับสังคมไทย*. เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ.
- สนธยา พลศรี และ วิวัฒน์ ศัลยกำธร. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2559). *ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก

http://www.ipthailand.go.th/images/781/54100085_no.pdf

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *รางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรยอดเยี่ยม อันดับที่ 1 ชุมชนท่องเที่ยวบ้านห้วยห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.trtaward.com/best-agro-tourism/baan-huay-hom-mae-hong-son/>.

มหาจิตตารีกสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์, มก. เล่ม 22 ข้อ 256 หน้า 342.

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน). (2561). *งานศิลปหัตถกรรมประเภทผ้าทอขนแกะ*. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก

https://www.sacict.or.th/uploads/items/attachments/3d76cc27d29c076b2c374df9ac79d6a8/_20f888d13e9e38c98e65e11700afcd75.pdf

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). (2554). *ทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นสิทธิของชุมชน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก

<https://web2012.hrdi.or.th/research/ipDetails/16>

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยห้อม. (2564). *ผ้าทอขนแกะห้วยห้อม*. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก http://www.huaihom.go.th/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=3079

บุคลากรกรม

มะลิวัลย์ นักรบไพร ประธานกลุ่มสตรีผ้าทอขนแกะบ้านห้วยห้อม. หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2 เมษายน 2564). สัมภาษณ์.

อังคณา นักรบไพร ผู้ประสานงานและเป็นทายาทรุ่นที่ 3 ของกลุ่มสตรีผ้าทอขนแกะบ้านห้วยห้อม. หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2 เมษายน 2564). สัมภาษณ์.